

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 42/2013 vp

Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen (neljäs rahanpesudirektiivi) ja asetukseksi maksajaa koskevien tietojen toimittamisesta varainsiirtojen mukana (toinen varainsiirtoasetus)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 15 päivänä marraskuuta 2013 lähettänyt jatkokirjelmän 1. VM 13.11.2013 asiassa U 14/2013 vp talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

- lakimies Maarit Pihkala, Finanssivalvonta
- johtava asiantuntija Mika Linna, Finanssialan Keskusliitto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— työ- ja elinkeinoministeriö.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina
- neuvotteleva virkamies Armi Taipale, valtiovarainministeriö

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon TaVL 11/2013 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Direktiiviehdotus annettiin helmikuussa 2013, ja sen taustalla on OECD:n alaisen hallitusten välisen yhteistyöelimen FATF:n vuonna 2012 julkaisemat suositukset rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnasta. Eurooppa-neuvoston 22.5.2013 päätelmien mukaan "veronkiertoa ja veropetoksia sekä rahanpesua on torjuttava kokonaisvaltaisesti sekä sisämarkkinoilla että suhteissa yhteistyöhaluttomiin kolmansiin maihin ja

oikeudenkäyttöalueisiin. Kummassakin tapauksessa todellisten omistajien ja edunsaajien tunnistaminen on oleellista, myös yritysten, trustien ja säätiöiden osalta. Kolmannen rahanpesunvastaisen direktiivin tarkistus olisi hyväksyttävä vuoden loppuun mennessä."

Suomen kannalta merkittävimmät neuvotteiluissa avoinna olevat kysymykset ovat jäsenvaltioille asetettavat velvoitteet tosiasiallisten edunsaajien tunnistamisessa, direktiivin sovelta-

misala (erityisesti rahapelit ja e-rahavälineet) ja EU:n ylikansallisen riskiarvion laadinta.

Neuvotteluissa on puheenjohtajavaltion arvion mukaan vielä neljä keskeistä ratkaisematonta asiakohtaa, joita ovat tosiasiallisia edunsaajia koskevat rekisterit, ylikansallinen riskiarvio, rahanpesun ja terrorismin rahoituksen järjestelmien ylikansallinen valvonta sekä kolmansien maiden vastaavuusarvio. Näistä kaksi jälkimmäistä ei sisälly nimenomaisesti komission direktiiviehdotukseen.

Valtioneuvoston kanta

Neuvotteluissa on neljä asiakokonaisuutta, joissa jäsenvaltioiden näkemykset poikkeavat toisistaan. Näitä ovat tosiasiallisia edunsaajia koskevat rekisterit, ylikansallinen riskiarvio, rahanpesun ja terrorismin rahoituksen järjestelmien ylikansallinen valvonta sekä kolmansien maiden vastaavuusarvio.

1) Tosiasiallisten edunsaajien tunnistaminen: Suomi pitää tärkeänä, että viranomaisten mahdollisuudet saada tosiasiallista edunsaajaa koskevat tiedot turvataan riittävällä tavalla ja tietojen saatavuutta lisätään. Alustavasti Suomi on tukenut komission alkuperäistä ehdotusta (U 14/2013 vp). Myös puheenjohtajamaan esitykseen mahdollisuudesta valita, säilytetäänkö tiedot oikeushenkilöiden toimesta tai rekisterissä, Suomi suhtautuu myönteisesti. Keskitettyyn rekisteriin liittyvässä mallissa on toistaiseksi paljon avoimia kysymyksiä (muun muassa soveltamisala, hyödyt, kustannukset, valvonnan järjestely), jotka tulee selvittää ennen kuin Suomi voi ottaa siihen kantaa. Suomi tarkentaa kan-

nanmuodostustaan esitettyjen vaihtoehtojen osalta, kun niihin liittyvät tiedot tarkentuvat.

2) EU:n ylikansallinen riskiarvio: Suomi tukee komission alkuperäistä ehdotusta, jonka mukaan rahoitusmarkkinasektorilla Euroopan pankki-, arvopaperi- ja vakuutusvalvontaviranomaiset antavat yhteisen lausunnon rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeistä, jotka vaikuttavat sisämarkkinoihin. Suomi on valmis osana kompromissia ja sääntelyhankkeen edistymistä hyväksymään komissiolle ehdotetun valtuuden arvioida muita kuin rahoitusmarkkinasektorin ylikansallisia riskejä yhdessä toimivaltaisten viranomaisten tai elinten, kuten Europolin, kanssa. Ylikansallisen riskiarvion ei kuitenkaan tule olla jäsenvaltioita oikeudellisesti sitova jäsenvaltioiden erilaisten riskien huomioon ottamiseksi.

3) Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen järjestelmien ylikansallinen valvonta: Suomi ei pidä tarpeellisena asettaa komissiolle velvollisuutta arvioida rahanpesun ja terrorismin rahoituksen järjestelmien tehokkuutta. Suomi katsoo, että nykyinen oikeustila on riittävä ja päällekkäisyyttä FATF:n suorittamien arvioiden (peer review) kanssa tulee välttää, koska se lisäisi tarpeettomasti viranomaisten työmäärää.

4) Kolmansien maiden vastaavuusarvio: Suomi suhtautuu pidättyväisesti niin sanottuun valkoiseen listaan. Suomi on päällekkäisen työn välttämiseksi avoin tarkastelemaan OECD:n rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan yhteistyöryhmän (FATF) järjestelyjen hyödyntämistä myös EU:n puitteissa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousvaliokunta on aikaisemmassa lausunnossaan (TaVL 11/2013 vp) pitänyt sääntelyn tavoitteita kannatettavina, mutta toisaalta myös nostanut esiin ehdotuksen kehittämistarpeita. Tällaisina pidettiin muun muassa eräiden sääntelyn piiriin kuuluvien osa-alueiden määritelmiä.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota myös sektorin säännösten yhteensovittamistarpeeseen ja valvonnan tosiasiallisen toteuttamisen mahdollisuuksiin.

Molempia säädösehdotuksia koskevana yleisenä kannanottona talousvaliokunta ilmaisee huolensa siitä, että alan toimijoille asetettaisiin

sanktioita tilanteessa, jossa noudatettava normisto ei ole selkeä. Säädösehdotusten sinänsä erittäin kannatettavat tavoitteet eivät saa syrjäyttää normiston johdonmukaisuuden ja selkeyden vaatimuksia. Jäsenvaltioiden toisistaan poikkeavat lähtökohdat eivät saa johtaa epätarkoituksenmukaiseen lainsäädäntöön. Normistoon tulee jättää riittävä kansallinen sääntelyvara, jotta kunkin jäsenvaltion olosuhteet voivat tulla tarkoituksenmukaisella tavalla huomioiduksi.

Talousvaliokunta on saanut jatkokirjelmää koskevan asiantuntijakuukuulemisen yhteydessä osin ristiriitaisiakin arvioita siitä, kuinka raskas edunsaajan tunnistamisen mahdollistava järjestelmä tulisi olemaan. Ottaen huomioon, että keskitettyä rekisteriä koskevaan sääntelyyn liittyy neuvottelujen tässä vaiheessa vielä paljon avoinna olevia kysymyksiä, valiokunta tarkentaa kantaansa, kun sääntelyn sisältö näiltä osin selviää. Oikeushenkilön todellista omistajaa ja edunsaajaa koskevien tietojen läpinäkyvyyteen liittyy joka tapauksessa vahva yhteiskunnallinen intressi.

Talousvaliokunta puoltaa valtioneuvoston tapaan komission ehdotusta rahoitusmarkkinasektorin valvontaviranomaisten yhteisestä riskiarviolausunnosta. Valiokunta pitää perusteltuna myös sitä, että Suomi voisi hyväksyä komissiolle ehdotetun valtuuden arvioida muita kuin rahoitusmarkkinasektorin ylikansallisia riskejä. Koska rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen liittyvät riskit ovat hyvin erilaiset eri jäsenvaltioissa, on tärkeää, että riskiarviot eivät ole oikeudellisesti jäsenvaltioita sitovia.

Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen järjestelmien ylikansallisen valvonnan sekä kolmansien maiden vastaavuusarvion suhteen valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan nykyisen oikeustilan riittävydestä. Päällekkäisiä ylikansallisia valvontamekanismeja tulee välttää.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Mauri Pekkarinen /kesk
vpj. Marjo Matikainen-Kallström /kok
jäs. Lars Erik Gästgivers /r
Johanna Karimäki /vihr
Pia Kauma /kok
Miapetra Kumpula-Natri /sd

Jukka Kärnä /sd
Martti Mölsä /ps
Sirpa Paatero /sd
Arto Pirttilahti /kesk
Kaj Turunen /ps
vjäs. Jouko Skinnari /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller.